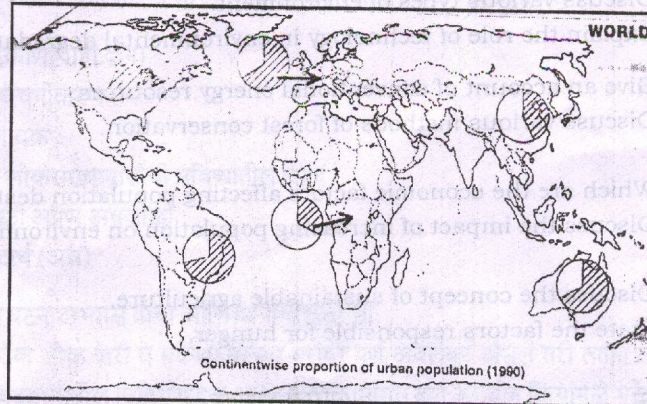

Instructions :-

- 1) Question 1, 2, & 3 are compulsory.
- 2) Attempt any two questions from the rest .
- 3) Figures to the right indicate marks.

Q.1 a) Interpret the given map of the world and answer the following questions. [05]

- 1) What does the given map represent ?
 - 2) Which is the cartographic technique used in the given map ?
 - 3) Which continent is shown with lowest proportion of urban population ?
 - 4) What is the percentage of proportion of urban population in South America ?
 - 5) Which continent appears to be the most urbanised ?
- Q.1. b) Mark and name the following in the given outline map of the world. [05]
- a) Rio-de-janiera
 - b) Amezon river basin
 - c) A continent with very low rate of population growth
 - d) Wheat belt in USA
 - e) A county having maximum working population in primary activities.
- Q.2. Write short notes. (Any Two) [10]
- a) Classification of resources
 - b) Nitrogen Cycle
 - c) Future trends in growth of world population
 - d) Food chain and food web
 - e) Animal products (food)

Q. 3. Read the following case study and answer the questions. [10]

Most people are unaware of the importance of top soils even though they totally depend on it. There has been a continuous loss of top soils due to various agricultural practices and activities like mining. Additionally, to fulfill the ever increasing demands of population, demands for agricultural products and unequal access to land and jobs, hundreds of millions of the world's poor try to farm lands that are not suitable for cultivation. The very fertile farmlands are

also exhausted because of commercial, intensive and extensive farming practices. In all, the top soils are badly managed and at the verge of complete exhaustion. The agriculturally rich areas are observing a set back in terms of productivity and per hectare yield.

The problems like desertification are widely observed in various parts of the world due to top soil erosion.

- Discuss the problem stated in the case study.
- Suggest some measures to resolve the problem.

- Q.4. a) Discuss various types of environment. [8]
b) Explain the role of technology in environmental degradation. [7]
- Q.5. a) Give an account of conventional energy resources. [8]
b) Discuss various methods of forest conservation. [7]
- Q.6. a) Which are the economic factors affecting population distribution ? [8]
b) Discuss the impact of increasing population on environment. [7]
- Q.7. a) Discuss the concept of sustainable agriculture. [8]
b) State the factors responsible for hunger. [7]

वेळ : २ तास

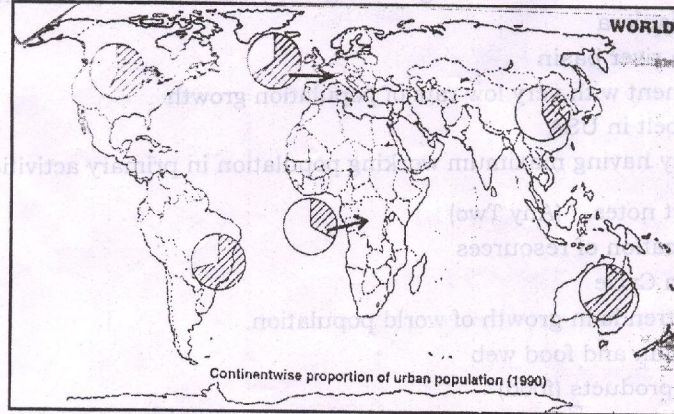
मराठी भाषांतर

गुण : ६०

- सूचना : १) प्रश्न १, २ आणि ३ सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उर्वरित प्रश्नांनपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडविणे.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुणसंख्या दर्शवितात.

प्र. १. अ) दिलेल्या जगाच्या नकाशाचे वाचन करा व खाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(०५)

- दिलेला नकाशा काय दर्शवितो ?
- दिलेल्या नकाशात कोणत्या नकाशाशास्त्रीय तंत्राचा वापर केला आहे ?
- कोणत्या खंडामध्ये शहरी लोकसंख्येचे प्रमाण सर्वात कमी दर्शविले आहे ?
- दक्षिण अमेरिकेत शहरी लोकसंख्येचे प्रमाण किती टक्के आहे ?

P.T.O.

५) कोणत्या खंडात सर्वात जास्त शहरीकरण आढळते ?

ब) दिलेल्या जगाच्या आराखड्यात खाली दिलेल्या बाबी दाखवा व नावे द्या.

(०५)

अ) रिओ - दि - जानेरो

ब) अँमेझॉन नदी खोरे

क) अतिशय कमी लोकसंख्यावाढीचा दर असलेला खंड

ड) संयुक्त संस्थानातील गहू उत्पादक प्रदेश

इ) प्राथमिक आर्थिक क्रियांमध्ये जास्तीत जास्त कर्ती लोकसंख्या असलेला देश

प्र. २. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

(१०)

अ) संसाधनांचे वर्गीकरण

ब) नायट्रोजन चक्र

क) जागतिक लोकसंख्यावाढीची भविष्यातील दिशा

ड) अन्नसाखळी आणि अन्नजाळी

इ) प्राणीज पदार्थ (अन्न)

प्र. ३. खाली दिलेला घटनाअभ्यास वाचा आणि प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१०)

बहुतेक लोक जरी ते मृदेच्या वरच्या थरांवर पूर्ण अवलंबून असले तरी त्यांना त्याचे महत्व माहित नसते. कृषी व्यवसायातील विविध पद्धती आणि खाणकामासारख्या आर्थिक क्रियांमुळे मृदेचा वरचा थर सतत नष्ट होत आहे. याशिवाय लोकसंख्येच्या सतत वाढणाऱ्या गरजा, कृषिविषयक उत्पादनांना वाढती मागणी आणि रोजगार आणि शेतजमिनींच्या असमान संधी, यामुळे जगभरातील लाखो लोक मिळेल त्या जमिनीवर शेती करतात. ह्या जमिनी शेतीयोग्य नसतात तरीही त्या शेतीकरिता वापरल्यामुळे त्यांचा कस कमी होतो. व्यापारी, सखोल आणि विस्तृत प्रकारच्या शेतीमुळे अत्यंत सुपिक अशा शेतजमिनींचा कस पूर्णतः निघून जात आहे. थोडक्यात, मृदेच्या वरच्या थराचे व्यवस्थापन योग्य पद्धतीने केले जात नाही त्यामुळे मृदेचा वरचा थर पूर्णतः नष्ट होण्याच्या मार्गावर आहे. कृषीव्यवसाय विकसित झालेल्या प्रदेशांमध्ये आज उत्पादकता आणि प्रतिहेक्टर उत्पादन कमी होताना आढळत आहे.

मृदेच्या वरच्या थराची धूप होण्यामुळे जगभरात वाळवंटीकरणासारख्या समस्या मोठ्या प्रमाणावर उद्भवताना दिसत आहेत.

अ) घटनाअभ्यासात दिलेल्या समस्येविषयी चर्चा करा.

ब) समस्येचे निवारण करण्यासाठी काही उपाय सुचवा.

प्र. ४. अ) पर्यावरणाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

(८)

ब) पर्यावरणाच्या अवनतीमध्ये तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.

(७)

प्र. ५. अ) पारंपारिक उर्जास्रोतांचे विवेचन द्या.

(८)

ब) जंगलसंवर्धनासाठीच्या विविध पर्यायांची चर्चा करा.

(७)

प्र. ६. अ) लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे आर्थिक घटक कोणते ?

(८)

ब) वाढत्या लोकसंख्येच्या पर्यावरणावर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.

(७)

प्र. ७. अ) निरंतर कृषी / शेतीच्या संकल्पनेची चर्चा करा.

(८)

ब) भूकबळीकरिता जबाबदार असणारे घटक सांगा.

(७)

